

(Pääkirjoitus 3/99)

Amerikansuomalaiset tänään

Suomalainen kansanedustaja Antti J. Rantamaa vieraili amerikansuomalaisten luona noin 50 vuotta sitten ja kysyi matkakirjassaan: "Montakohan vuosikymmentä Amerikassa vielä pidetään puheita, esitelmiä ja luentoja suomen kielellä?" Itse hän ennusti suomenkielen ja suomalaisen lehdistön siellä katoavan kahdessa vuosikymmenessä. Näin ei ole tapahtunut. Suomalainen kieli- ja kulttuuriperintö on osoittautunut elinvoimaiseksi myös vieraalla maaperällä.

Heinäkuussa minulla oli tilaisuus käydä pitkästä aikaa Michiganin ja Minnesotan suomalaisten luona. Matka alkoi Suomi Opistolta Michiganin Hancockista ja jatkui Minnesotaon Duluthiin, Hibbingiin ja Minneapolisiin ja sieltä FinnFest juhille Seattleen sekä Kanadansuomalaisten Suurjuhlille Vancouveriin. Juhlien välillä kävimme Malcolm Islandin Sointulassa.

Suomalaisen siirtolaisuuden ydinalueita on Kuparisaari, Ylä-Michiganin kaivosalue, jonne ensimmäiset suomalaiset muuttivat jo 1860-luvulla mm. Pohjois-Norjasta. Näiden, usein suuriperheisten, pioneerien nuorimpia lapsia löytyi vielä muutamia. Nämä pirteät vanhukset ovat toisen polven amerikansuomalaisia ja puhuvat lapsuudessaan oppimaansa vanhahtavaa suomea. Mutta kolmannesta ja neljännestäkin sukupolvesta löytyy suomea puhuvia ihmisiä, jotka ovat usein oppineet kielen isovanhemmiltaan.

Toinen kiinnostukseni kohde matkalla oli suomalaisten rakennusperintö. Väestön muutto maaseudulta kaupunkiin on koskenut erityisesti Michiganin ja Minnesotan suomalaisseutuja. Hylättyjä taloja ulkorakennuksineen tai kaupunkilaisille kesäpaikoiksi myytyjä suomalaisfarmeja näkyi joka puolella. Myös vanhoja seurataloja, "haaleja", oli myyty varastoiksi tai seisoi tyhjiin. Parhaiten ovat selviytyneet lukuisat suomalaisten rakentamat kirkot, jotka edelleenkin täyttävät alkuperäistä tehtäväänsä. Erityisesti lestadiolainen suuntaus näyttää elävän edelleen vahvana Ylä-Michiganin suomalaisten keskuudessa. Amerikansuomalaisten rakennusperintöä on vaalittu mm. Hanka-museossa Askel-nimisessä suomalaiskeskuksessa Ylä-Michiganissa, Eskon kotiseutumuseossa Duluthin lähellä sekä Chisholmissa ja Embarrassissa Pohjois-Minnesotan rautalueella. Mutta monen suomalaisfarmin rappautevat rakennukset katoavat ympäröivän metsän kätköihin.

Amerikansuomalaisten historiaa on kerätty runsaasti Finnish Heritage Centeriin Hancockissa ja Immigration History Research Centeriin Minnesotan yliopistoon. Kummastakin arkistosta löysin mielenkiintoisen elämäkerran, jotka ansaitisivat julkaisemisen. Jo kunnioitettavan sadan vuoden iän saavuttanut Suomi Opisto eli Suomi College Hancockissa on muuttunut nelivuotiseksi oppiarvoja antavaksi korkeakouluksi, joka tekee hyvää työtä johtajiensa Robert Ubbelohden ja Arthur Puotisen johdolla.

Yhdysvaltain suomalaisten FinnFest-juhlilla Seattlessa oli teemana "Roots and Wings". Näillä juhlilla virallinen kieli on englanti. Pidin esitelmän siirtolaisen identiteetistä ja täysinäinen sali kertoi aiheen kiinnostavan amerikansuomalaisia. Instituutin siirtolaisrekisteri palveli juhlien ajan myös sukujuuristaan kiinnostuneita suomalaisten jälkeläisiä.

Mielenkiintoinen oli myös vierailu tunnetuimmassa suomalaisessa utopiasiihtokunnassa, Matti Kurikan perustamassa Sointulassa, Vancouverissa. Siirtokunnan perustamisesta on pian sata vuotta, mutta nykyisinkin paikkakunnan kahdeksastasadasta asukkaasta kolmasosa on suomalaisperäisiä.

Kanadansuomalaisten Suurjuhlien yhteydessä Vancouverissa paljastettiin suomalaisten sotaveteraanien muistomerkki. Kanadansuomalaisten valtaosa on muuttanut Suomesta vasta toisen maailmansodan jälkeen, ja suomenkieli on edelleen hallitseva. Juhlien ohjelmassa on suuri osuus tanssilla ja muulla hauskanpidolla - uusimpana eukonkantokilpailu.

Heinäkuussa 2000 pidetään Yhdysvaltain ja Kanadan suomalaisten yhteiset juhlat Torontossa. Finn Grand Fest 2000 valmistelut ovat hyvässä vauhdissa. Juhlille odotetaan tuhansia vierailijoita Pohjois-Amerikasta, Suomesta ja kaikkialta maailmasta. Silloin voitaneen tehdä myös yhteenvetoa 1800-luvun lopun ja 1900-luvun suomalaisesta siirtolaisuudesta Pohjois-Amerikkaan. Tähän liittyy myös Siirtolaisuusinstituutissa suunnitteilla oleva tutkimus tämän päivän amerikansuomalaisista.

Olavi Koivukangas